

Protiatomová ochrana při násilném přechodu vodních toků

Podplukovník Miroslav Mádr

Ustupující protivník se bude vždy snažit využít vodních toků a okolního terénu jako přirozených překážek ke snížení tempa našich útočících vojsk. K dosažení tohoto cíle bude v bojích o vodní toky využívat všech možností a všech prostředků. V soudobých podmínkách to budou zejména nejničivější zbraně a prostředky — jaderné zbraně a ostatní prostředky hromadného ničení. Pro ně se bude snažit vyhledat vhodné cíle na přístupech k vodní překážce, na vodním toku samotném i na protilehlém břehu, který ovládnou naše útočící vojska.

Násilný přechod vodních toků je údobím útočného boje (operace), v němž je nutné věnovat zvýšenou pozornost včasné přípravě a všem opatřením ochrany proti jaderným zbraním a ostatním prostředkům hromadného ničení, především opatřením protiatomové ochrany. Všimněme si některých otázek a požadavků na organizaci a opatření protiatomové ochrany, jež vyplývají ze zvláštností soudobých zásad při násilném přechodu vodního toku z chodu.

Mezi preventivními vševojskovými opatřeními protiatomové ochrany, jež mají za cíl pokud možno zabránit napadení našich vojsk nebo co nejvíce omezit účinky možného napadení, je trvale na předním místě aktivní činnost — **boj s prostředky jaderného napadení nepřítele**. V rámci nepřetržitého průzkumu a ničení ZHN nepřítele je nutné především správně vyhodnotit prostory na protilehlém břehu, ve kterých nepřítel může výhodně rozmístit prostředky jaderného napadení s účinným dostřelem nejen na úseky násilného přechodu a na jednotlivá přepraviště, ale i na výchozí prostory k přepravě našich vojsk. Do takto vyhodnocených předpokládaných prostorů bojového rozmístění pozemních prostředků jaderného napadení nepřítele zaměříme včas všechny prostředky průzkumu, zejména průzkumu vzdušného a průzkumných skupin, působících v týlu nepřítele.

K úspěšnému boji se zjištěnými prostředky jaderného napadení nepřítele v období násilného přechodu vodního toku z chodu je nutné promyšleně začleňovat do bojových sestav síly a prostředky pro boj se ZHN nepřítele. Použijeme-li k ovládnutí přechodů přes vodní tok vzdušných výsadek, bude jejich prvořadým úkolem zničit nepřátelské prostředky jaderného napadení, zjištěné v blízkosti prostoru vysazení. Před čela útočících vojsk budou na vodní toky vysílány zpravidla předsunuté (čelní) odřady. V nich bude účelně organizovat již před přechodem vodního toku speciální odřady a počítat s vysláním úderných skupin k okamžitému ničení ZHN nepřítele, zjištěných na protilehlém břehu. Do sestavy PO nebo na čela hlavních sil vhodně začleňujeme i palebné prostředky pro boj se ZHN, tj. hlavně dělostřelectvo, popřípadě i vlastní raketové jednotky a rozvinujeme je tak, aby byly včas v pohotovosti k boji se ZHN nepřítele již za přibližování útočících vojsk k vodnímu toku. Významná úloha při ničení ZHN nepřítele připadne, jako ve všech druzích bojové činnosti,

stíhacímu bombardovacímu letectvu. Častěji než jindy případně prostředkům průzkumu úkol napadnout ZHN nepřítele, které zjistily, a zničit je, nebo aspoň umlčet do doby, než budou napadeny jiným účinnějším vlastním prostředkem nebo prvkem bojové sestavy útočících vojsk.

K **varování vojsk** před nebezpečím napadení na úsecích násilného přechodu a na jednotlivých přepravištích možno využívat vedle obvyklých prostředků také spojovací prostředky pořádkové služby, které budou usměrňovat a řídit přechod vodní překážky, zejména hlavních sil pluků a divizí. Tímto způsobem je možno též vyrozumět vojska a správce přepravišť o případném radioaktivním zamoření vody.

Jedním z nejúčinnějších preventivních opatření protiatomové ochrany je i při násilném přechodu vodních toků z chodu **rozptýlení a maskování vojsk** spojené s **klamáním** nepřítele. Uskutečňuje se dodržováním těchto zásad:

Nepříteli je třeba znemožnit nebo co nejvíce ztížit volbu vhodných cílů pro účinné jaderné napadení našich vojsk. Nepřítel bude vyhledávat tyto cíle v podobě nahromaděné živé síly a bojové techniky. Proto je nutné organizovat přechod na široké frontě počínajíc současným přechodem předsunutých (čelních) odřadů a zejména pak přechodem hlavních sil pluků a divizí v celé šířce přidělených úseků násilného přechodu. Úseky násilného přechodu a jednotlivá přepraviště se určují podřízeným pokud možno rozptýleně s mezerami a záložními úseky (přepravišti) pro případný manévr z úseku přechodu nebo přepraviště napadeného jaderným úderem. Mostová přepraviště zřizujeme s minimálním rozstupem 3 km, aby jedním jaderným úderem operačně taktických prostředků jaderného napadení nebyla vyřazena současně dvě sousední mostová přepraviště. Tato vzdálenost je dána největší ráží taktických a operačně taktických prostředků jaderného napadení (včetně CO) — tj. 47 kt., která vyřadí plovoucí most do vzdálenosti asi 1500 m, nízkovodní dřevěný most do vzdálenosti asi 1 km od epicentra (centra) výbuchu.

Pevným a trvalým návykem vojsk, velitelů a štábů všech stupňů musí být snaha zabránit všemožně hromadění jednotek, jejich bojové techniky, vozidel a materiálních prostředků a to jak na přístupech k řece, v její bezprostřední blízkosti, na přepravištích i na ovládnutém protilehlém břehu. Z hlediska protiatomové ochrany je nejvýše důležité, aby štáby pluků a divizí včas zastavily a rozptýleně rozmístily již na přístupech k řece hlavní síly pluků a divizí, jejich druhé sledy a zálohy a řídily předem organizovanou pořádkovou službou jejich přechod řeky tak, aby probíhal plynule a v souladu s vývinem situace na protilehlém břehu.

Na ovládnutém břehu musí bojující jednotky udržovat nepřetržitý dotyk s nepřítelem, což je jistým ochranným opatřením z hlediska protiatomové ochrany; současně musí rozhodným útokem rozvíjet úspěch s cílem co nejrychleji rozšířit ovládnuté předmostí a vytvořit tak podmínky pro plynulý přechod vodního toku hlavními silami, aniž by tyto síly po přechodu vodního toku setrvaly delší dobu v blízkosti vodního toku, nahromaděny na malé ploše.

V souladu s požadavky protiatomové ochrany při přechodu vodního toku je nutné promyšleně naplánovat přesuny, přemísťování a rozmísťování palebných prostředků, zejména raketových zbraní, míst velení a týlových útvarů a zařízení, které jsou vyhledávanými objekty a rentabilními cíli jaderného napadení ze strany nepřítele. Tyto prvky sestav proto rozmísťujeme na vlastním břehu.

v přiměřené vzdálenosti od vodního toku, nejméně 3 km, aby neutrpěly ztráty případnými jadernými údery taktických a operačně taktických prostředků nepřítele vedenými na cíle na vodním toku. Na ovládnutý druhý břeh se pak tyto prvky sestav přemístí teprve tehdy, až bude možné je umístit opět v přiměřené vzdálenosti od vodního toku, zejména od mostových přepravišť, která budou trvalým objektem průzkumu i možného napadení jadernými zbraněmi nepřítele.

Účinnost uvedených opatření — rozptylování vlastních sil a bojových prostředků — zvyšujeme vhodnými maskovacími opatřeními hlavně u jednotek druhých sledů a záloh v jejich vyčkávacích prostorech před přechodem řeky. K tomu přistupují dále opatření ke klamání nepřítele, zejména klamná přepraviště, klamné dýmové clony a podobná opatření, jež rozptylují pozornost nepřítele a tříští úsilí jeho prostředků.

I při promyšlené organizaci preventivních opatření protiatomové ochrany je nutné počítat s tím, že se nepříteři podaří jaderné údery na některé prvky našich bojových sestav. Musíme proto předvídat a připravit i **likvidaci následků jaderného napadení** našich vojsk při násilném přechodu vodního toku. Obnovení bojeschopnosti a bojové pohotovosti vyžaduje předvídat manévry silami a prostředky a stanovit předem možné úkoly druhým sledům a zálohám pro případ napadení jednotek prvního sledu nebo sousedních jednotek jaderným úderem za přechodu vodní překážky. Předem vydané rozkazy po napadení upřesňujeme doplňkovými rozkazy v soulase s konkrétní vzniklou situací, kterou nelze předvídat do všech podrobností.

Pokud jde o **záchranné a vyprošťovací práce**, nabývá na významu při násilném přechodu vodních toků svépomoc v rámci napadených jednotek, jak vyplývá z dále uvedených zvláštností. V případě napadení jednotek na přepravišti organizuje záchranné a vyprošťovací práce iniciativně správce přepraviště z jednotek obsluhujících přepraviště společně s veliteli napadených součástí, počínajíc veliteli nejnižších stupňů. Iniciativní svépomoc je nejúčinnějším prostředkem snížení zdravotnických ztrát na minimum, protože může přijít včas, zatímco zásah zvenčí může přijít opožděně.

Zvýšené nebezpečí napadení v blízkosti vodního toku a při násilném přechodu z chodu vyžaduje předvídat a připravit i zásah organizované pomoci do ohnisek napadení zvenčí silami a prostředky záchranných a uvolňovacích odřadů. O vytváření záchranných a uvolňovacích odřadů platí v hrubých rysech všeobecné zásady. Podle nich základní jádra budou obvykle určována až po napadení ze zbytků napadené jednotky nebo ze sousední jednotky. Vytváření speciálních jader ZUO má však proti běžným podmínkám určité zvláštnosti. S ohledem na zvýšené nebezpečí napadení v blízkosti vodního toku se jeví účinným pro ZUO všech stupňů určovat předem shromaždiště pro speciální jádra ZUO v blízkosti vodního toku a to jak na přístupech k řece, tak na protilehlém břehu. Tato shromaždiště se určují zpravidla uprostřed úseku násilného přechodu, odkud bude mít jádro ZUO možnost rychlého zásahu do jednotlivých úseků násilného přechodu (ZUO armády, divize), popřípadě na jednotlivá přepraviště (plukovní ZUO).

Na přístupech k řece plánujeme též rozvinutí obvažiště ke včasnému poskytnutí kvalifikovaného zdravotnického zákroku osobám odsunovaným z ohnisek napadení na vodním toku.

Zvláštností organizace záchranných a uvolňovacích prací při násilném přechodu větších vodních toků je, že při napadení jednotek přímo na přepravištích nebo v bezprostřední blízkosti vodního toku vzniknou dvě ohniska napadení, oddělená vodní překážkou, což vyžaduje předvídat opatření k likvidaci následků napadení na obou březích řeky, na vlastní straně i na protilehlém ovládnutém předmostí. K urychlení zásahu do obou vzniklých ohnisek napadení bude účelné předvídat, popřípadě doplňkovým nařízením po napadení upřesnit zásah záchranných a uvolňovacích jednotek tak, že do ohniska na protilehlém břehu zasáhnou síly a prostředky z jednotek, které již řeku překročily, na vlastní břehu síly z jednotek druhých sledů a záloh, které jsou dosud před řekou. Bude někdy výhodné, aby zásah ZUO byl v souhlase s uvedenou zvláštností v určitém smyslu rajonizován mezi dva velitelské stupně. Tak například na vlastní břehu v celé šířce úseku násilného přechodu svazku připraví zásah divizní ZUO, na protilehlém břehu ve svých úsecích násilného přechodu pluky svými plukovními ZUO.

Takto zabráníme zbytečnému odčerpávání přepravních prostředků pro potřeby záchranných a uvolňovacích odřadů, nutných v případě, že by svůj úkol plnily na obou stranách vodního toku. Podřízeným jednotkám neodnímáme tak ve větší míře síly a speciální prostředky, potřebné k likvidaci následků napadení na obou březích, čímž lépe je zabezpečeno splnění jejich bojových úkolů při dalším rozvíjení útoku. Toto řešení je výhodné i proto, že umožňuje včasný zásah ZUO na obou březích, což je rozhodující pro účinnost záchranných a uvolňovacích prací.

Opatření protiatomové ochrany se však nesmí omezovat jen na krátké období přechodu vodního toku čelními sledy útvarů a svazků. V této fázi, zejména při těsném dotyku s odcházejícím nepřítelem, kdy jednotky obou stran se mohou v blízkosti vodního toku prolínat a situace může být nejasná a nepřehledná, bude použití jaderných zbraní nepřítelem na naše čelní jednotky někdy dosti problematické a méně pravděpodobné, neboť by mohlo vést k zasažení jeho vlastních jednotek. V těchto situacích můžeme nejspíše očekávat napadení prvků naší bojové sestavy na vzdálenějších přístupech k řece. Jednotky při násilném přechodu by mohly být napadeny převážně jen malými rážemi jaderných zbraní nepřítele.

S přenesením boje do větší vzdálenosti na druhý břeh vzrůstá nebezpečí napadení našich jednotek i většími rážemi v období, kdy budou překračovat řeku jejich další síly.

Vodní toky a přilehlý terén, jako markantní terénní čáry umožňují zpravidla dobrou prostorovou orientaci a proto zejména terén v blízkosti přepraviště bude trvalým objektem pozornosti nepřátelských sil a prostředků průzkumu. Na nich a v jejich blízkosti bude nepřítel stále vyhledávat vhodné cíle pro vlastní prostředky, včetně jaderných zbraní. Proto opatření protiatomové ochrany musí být prodloužena na tím delší období, čím vyšší je stupeň velení. Zejména zásadu rozptýleného rozmístování, maskování a klamání musíme důsledně uplatňovat po celou dobu přechodu hlavních sil, záloh, týlu a míst velení útvarů, svazků a armád. Trvalou platnost má požadavek, abychom tyto prvky bojových sestav nerozmísťovali v blízkosti větších vodních překážek, především v blízkosti komunikačních tahů přes vodní toky a u mostových přepravišť.